

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

8 november 2005

VOORSTEL VAN DECREET

**– van de heren Felix Strackx, Herman De Reuse, Christian Verougstraete en Thieu Boutsen
en de dames Marijke Dillen en Linda Vissers –**

houdende wijziging van de tarieven van het Wetboek der Successierechten

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Algemene toelichting

Ten gevolge van de gestegen welvaart van de senioren, is de omvang van de nalatenschappen in ons land de laatste jaren fors toegenomen. Uit een recent onderzoek, uitgevoerd door ING, blijkt dat het totale vererfde vermogen in 2004 als gevolg van het overlijden van 107.000 senioren, geschat wordt op ruim 24 miljard euro. Dat is ongeveer vijf keer zoveel als dertig jaar geleden. Het vererfde vermogen bij een gemiddelde erfenis kan worden geraamd op 225.000 euro. De verdeling van de erfenissen is echter erg ongelijk. Zo zou, nog volgens hetzelfde onderzoek, één procent van de gezinnen maar liefst een derde van het totaal van de erfenissen ontvangen.

In vrijwel alle landen van de wereld moeten de erfgenamen op een nalatenschap successierechten betalen. Die successierechten verschillen echter sterk van land tot land. In Vlaanderen variëren de successierechten momenteel van 3% voor het nettoaandeel van de geërfde goederen van 0,01 euro tot 50.000 euro, over 9% voor het nettoaandeel van de geërfde goederen van 50.000 euro tot 250.000 euro, tot 27% voor het nettoaandeel van de geërfde goederen boven de 250.000 euro voor een familielid in rechte lijn, voor een nalatenschap tussen echtgenoten en voor een nalatenschap tussen samenwonenden.

Andere erfgenamen betalen 45% voor het nettoaandeel van de geërfde goederen tot 75.000 euro (tussen broers en zusters 30%), 55% voor het nettoaandeel van 75.000 euro tot 125.000 euro en 65% voor alles boven de 125.000 euro.

Voor 2006 wordt de opbrengst van de successierechten in Vlaanderen begroot op 763 miljoen euro.

De indieners van dit voorstel beschouwen het successierecht als een soort ‘melkkoe voor vadertje staat’: louter het overlijden van een persoon en het verwerven door de erfgenamen, legatarissen of begiftigden van de goederen van de overledene schept immers voor de staat het recht om een ‘belasting met betrekking tot de vermogensovergang’ te heffen op de waarde van de vererfde goederen. Louter het feit geroepen te zijn tot een erfenis maakt de geroepene schatplichtig aan de staat.

Nochtans zijn nalatenschappen gedurende heel het samenstellingsproces al aan alle mogelijke vormen van belasting onderworpen.

Zo zijn de vererfde financiële middelen vaak het gevolg van inkomsten uit arbeid of pensioen: op die inkomsten betaalde de erflater al personenbelasting. Die inkomsten werden door de erflater vaak vermeerderd via allerlei spaarvormen of via beursbeleggingen. Ook op die mechanismen van geldvermeerdering betaalde de erflater al belastingen. Bovendien betaalde de erflater elk jaar al belasting op inkomsten uit eventuele onroerende goederen en op zijn eigen stukje grond met woning.

De indieners zijn van mening dat de erflater in het verleden al voldoende financiële middelen heeft afgedragen aan de staat voor zijn te vererven goederen en dat erfgenamen niet opnieuw een belasting – want dat is successierecht in feite – op de te vererven goederen moeten betalen. Bovendien zal de erfgenaam – als hij of zij in het bezit komt van de vererfde goederen – op zijn beurt allerlei vormen van belastingen en heffingen betalen op de vererfde goederen.

Zeker ten aanzien van erfgenamen in rechte lijn, van nalatenschappen tussen echtgenoten en van nalatenschappen tussen samenwonenden vinden de indieners dat onrechtvaardig. De nalatenschap omvat in deze gevallen goederen die overgaan tussen de meest aanverwante familieleden: grootouders, ouders, kinderen, kleinkinderen of echtgenoten. Het gaat hier om familiegoederen, waarmee de erfgenamen vertrouwd zijn en die zij in vele gevallen mee hebben helpen verwerven.

Hoeveel ouders hebben hun kinderen niet geholpen met materiële of praktische steun bij de bouw van een woning? Helpen kinderen hun ouders niet vaak rechtstreeks bij de verwezenlijking van het ouderlijke huis door een handje toe te steken bij de bouw of de verbouwing ervan, of onrechtstreeks door het simpele feit dat ze zich bepaalde dingen hebben moeten ontfangen? Ook de grootouders doen vaak hun duit in het zakje door bijvoorbeeld te zorgen voor gratis opvang van hun kleinkinderen. Waarom zouden kinderen dan nog successierechten moeten betalen op de ouderlijke woning, waarin zij hun opvoeding hebben genoten en op het kapitaal dat hun ouders vaak door hard werken verworven hebben? Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de erfgenamen het huis, waarvoor hun echtgeno(o)t(e) of ouders zo hard gewerkt hebben, moeten verkopen om de successierechten erop te kunnen betalen?

De indieners zijn van mening dat het onrechtvaardig is mensen te belasten voor de verwerving van een nalatenschap die zij rechtstreeks of onrechtstreeks zelf mee hebben samengesteld. Zij zijn dan ook principiële voorstanders van een volledige vrijstelling van successierechten voor nalatenschappen in de rechte lijn, voor nalatenschappen tussen echtgenoten en voor nalatenschappen tussen samenwonenden. Dat neemt niet weg dat zij vinden dat erfgenamen van heel grote nalatenschappen toch solidair moeten zijn met de zwaksten in de samenleving. Het tarief moet echter laag genoeg zijn opdat het niet zou leiden tot ontwijking door fiscale spitstechnologie.

Anderzijds zijn recent de schenkingsrechten op zowel bouwgronden als roerende schenkingen verlaagd met het doel enerzijds een aantal 'slapende' bouw kavels sneller te activeren en anderzijds een snellere overdracht van middelen tussen de generaties te verwezenlijken, zodat er extra injecties in het economische systeem kunnen gebeuren. De indieners van dit voorstel zijn niet ongevoelig voor deze argumenten en willen die inspanningen niet doorkruisen door een algehele afschaffing van de successierechten.

Opdat de hierboven aangehaalde maatregelen een maximaal effect zouden sorteren, werd voor schenkingen van bouwgrond en voor schenkingen van roerende goederen een wijziging aangebracht in artikel 66bis van het Wetboek der Successierechten. Daardoor worden geschonken bouwgronden en roerende goederen niet langer bij het erfelijk emolument van de erfgenaam gevoegd wanneer de erflater binnen drie jaar na de schenking overlijdt. In principe kan men dus nog schenken tot de dag voor men sterft en aldus de (veel hogere) successierechten ontwijken. Het lijkt geen twijfel dat vooral deze maatregel de enorme toename van geregistreerde schenkingen van roerende goederen verklaart. Het zijn vooral diegenen die het risico niet willen lopen om binnen drie jaar na een schenking te overlijden, die een beroep doen op het systeem van de verlaagde schenkingsrechten. Wie meent dat hij of zij slechts een klein risico heeft om binnen drie jaar te overlijden, zal veeleer een beroep doen op de handgift. De versnelde overdracht van middelen, die de Vlaamse Regering met de maatregel voor ogen had, moet dus – wat het snelheidskarakter betreft – worden gerelativeerd.

Het grote succes van de nieuwe regeling voor geregistreerde schenkingen is momenteel bijzonder gunstig voor de Vlaamse schatkist. Het valt echter te verwachten dat de huidige meeropbrengst over enkele

jaren gecompenseerd zal worden door een mindere opbrengst uit successierechten, aangezien de nalatenschappen kleiner zullen zijn.

Om dezelfde redenen als die waarmee de indieners zich principieel kanten tegen het heffen van successierechten, zijn ze tegen de heffing door de overheid van een belasting op het schenken van privégoederen. De nieuwe regeling voor geregistreerde schenkingen is in hun ogen ook enkel gerechtvaardigd wanneer ze beschouwd wordt als een voorafname op de successierechten. Tegelijk heeft de maatregel ook een onbedoeld onrechtvaardig neveneffect. Hij geeft immers de mogelijkheid aan iemand met een slepende ongeneeslijke ziekte om zijn successie alsnog te regelen tegen een gunstig tarief, terwijl iemand die plots overlijdt deze mogelijkheid niet heeft. Een voorbeeld: een ongeneeslijk zieke suikeroom schenkt zijn nichtje enkele weken voor zijn dood 250.000 euro, zij betaalt hierop 17.500 euro schenkingsrechten. Wanneer diezelfde suikeroom in een verkeersongeval zou omkomen en zij 250.000 euro erft, dan betaalt ze 142.500 euro successierechten.

Het lijkt dan ook niet meer dan redelijk de tarieven van de successierechten af te stemmen op die van de schenkingsrechten voor roerende goederen. Die tarieven bedragen op dit ogenblik 3% voor alle schenkingen in de rechte lijn, voor schenkingen tussen echtgenoten en voor schenkingen tussen samenwonenden, en 7% voor schenkingen tussen alle andere personen.

Het totaal van de hierboven aangehaalde argumentatie brengt de indieners ertoe om op erfenissen tussen echtgenoten en samenwonenden geen successierechten meer te heffen, evenmin als op het nettoaandeel van de geërfde goederen tot 250.000 euro, verkregen door een tot de erfenis geroepen erfgenaam in rechte lijn. Voor het nettoaandeel van de geërfde goederen boven de 250.000 euro wordt voor deze laatste categorie een successierecht geheven van 3%. Voor het nettoaandeel van de geërfde goederen voor alle andere nalatenschappen, stellen zij één enkel sterk verlaagd tarief van 7% voor.

De indieners zijn er evenwel van overtuigd dat de financiële toestand van de toekomstige onafhankelijke Vlaamse staat zodanig in de positieve zin zal evolueren dat in de toekomst de successierechten volledig zullen kunnen worden afgeschaft.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

Artikel 48 van het Wetboek der Successierechten, dat de tarieven bepaalt, wordt volledig vervangen door een nieuw artikel 48.

De nieuwe tarieven zijn als volgt:

- tussen echtgenoten en samenwonenden: volledige vrijstelling van successierechten;
- in de rechte lijn, tussen ouders en kinderen, grootouders en kleinkinderen: vrijstelling tot 250.000 euro, boven 250.000 euro: 3%;
- voor alle andere nalatenschappen: 7%.

Wij wensen hierbij bewust geen onderscheid te maken tussen roerende en onroerende goederen. Mensen moeten tijdens hun leven vrij kunnen kiezen waarin zij investeren.

De definitie van het begrip ‘samenwonenden’ werd niet gewijzigd.

Artikel 3

Het artikel 48/2 van het Wetboek der Successierechten, is door voorgaande bepaling zonder voorwerp en dient dus te worden geschrapt.

Artikel 4

Artikel 54 van het Wetboek der Successierechten verleent een gunsttarief aan gehandicapte personen. Wij wensen dit gunsttarief nog te versterken en schakelen de gehandicapte persoon wat de successierechten betreft, gelijk met een erfgenaam in de rechte lijn.

Artikel 5

Artikel 56 van het Wetboek der Successierechten kende een aantal verminderingen toe voor kleine

erfenissen. Door voorgaande bepalingen zijn die verminderingen thans zonder voorwerp.

Artikel 6

De artikelen 59 en 60 van het Wetboek der Successierechten worden geschrapt. Er wordt een eenvormig tarief ‘anderen’ ingevoerd van 7%.

Artikel 7

Omdat artikel 48/2 vervalt, dient ook de verwijzing ernaar in artikel 60bis te worden geschrapt.

Felix STRACKX

Herman DE REUSE

Christian VEROUGSTRAETE

Thieu BOUTSEN

Marijke DILLEN

Linda VISSERS

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Artikel 48 van het Wetboek der Successierechten, vervangen bij het decreet van 15 april 1997 en gewijzigd bij de decreten van 15 juli 1997, 30 juni 2000, 1 december 2000 en 6 juli 2001, wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 48

De rechten van successie en van overgang bij overlijden worden per rechthebbende op zijn nettoaandeel geheven volgens de hierna vermelde tarieven.

Tussen echtgenoten en samenwonenden geldt de volledige vrijstelling.

In rechte lijn is de eerste schijf van 250.000 euro vrijgesteld. Voor het gedeelte boven 250.000 euro bedraagt het tarief 3%.

Het tarief tussen alle andere personen, verenigingen, instellingen of organisaties bedraagt 7%.

Voor de toepassing van dit artikel wordt onder samenwonenden verstaan:

1° de persoon die op de dag van het openvallen van de nalatenschap, overeenkomstig de bepalingen van boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek, met de erflater wettelijk samenwoont; of

2° de persoon of personen die op de dag van het openvallen van de nalatenschap, ten minste één jaar ononderbroken met de erflater samenwonen en er een gemeenschappelijke huishouding mee voeren. Deze voorwaarden worden geacht ook vervuld te zijn indien het samenwonen en het voeren van een gemeenschappelijke huishouding met de erflater, aansluitend op de periode van één jaar tot op de dag van het overlijden, door overmacht onmogelijk is geworden. Een uittreksel uit het bevolkingsregister houdt een weerlegbaar vermoeden in van ononderbroken samenwoning en

van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding.”.

Artikel 3

Artikel 48/2 van hetzelfde wetboek, ingevoegd bij de wet van 8 augustus 1980 en gewijzigd bij het decreet van 6 juli 2001, wordt opgeheven.

Artikel 4

In artikel 54 van hetzelfde wetboek, opgeheven bij het decreet van 20 december 1996 en opnieuw opgenomen bij het decreet van 20 december 2002, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt:

“Voor een gehandicapte persoon wordt, wat het recht van successie en van overgang bij overlijden betreft, op zijn nettoaandeel steeds het tarief in rechte lijn van artikel 48 toegepast.”;

2° het derde en het vierde lid worden opgeheven;

3° in het vijfde lid worden de woorden “Het recht op vrijstelling” vervangen door de woorden “Deze hoedanigheid” en worden de woorden “zonder toepassing van de vrijstelling” vervangen door de woorden “zonder toepassing van het eerste lid”.

Artikel 5

Artikel 56 van hetzelfde wetboek, vervangen bij het decreet van 21 december 2001 en gewijzigd bij de decreten van 19 april 2002 en 20 december 2002, wordt opgeheven.

Artikel 6

Artikelen 59 en 60 van hetzelfde wetboek, beide vervangen bij het decreet van 19 december 2003, worden opgeheven.

Artikel 7

In artikel 60bis, §1, eerste lid, van hetzelfde wetboek, vervangen bij het decreet van 22 december 1999, wor-

den de woorden “artikelen 48 en 48/2” vervangen door de woorden “artikel 48”.

Artikel 8

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2006.

Felix STRACKX

Herman DE REUSE

Christian VEROUGSTRAETE

Thieu BOUTSEN

Marijke DILLEN

Linda VISSERS
